

Tayyar Bay
Dr. Rıza Tevfik

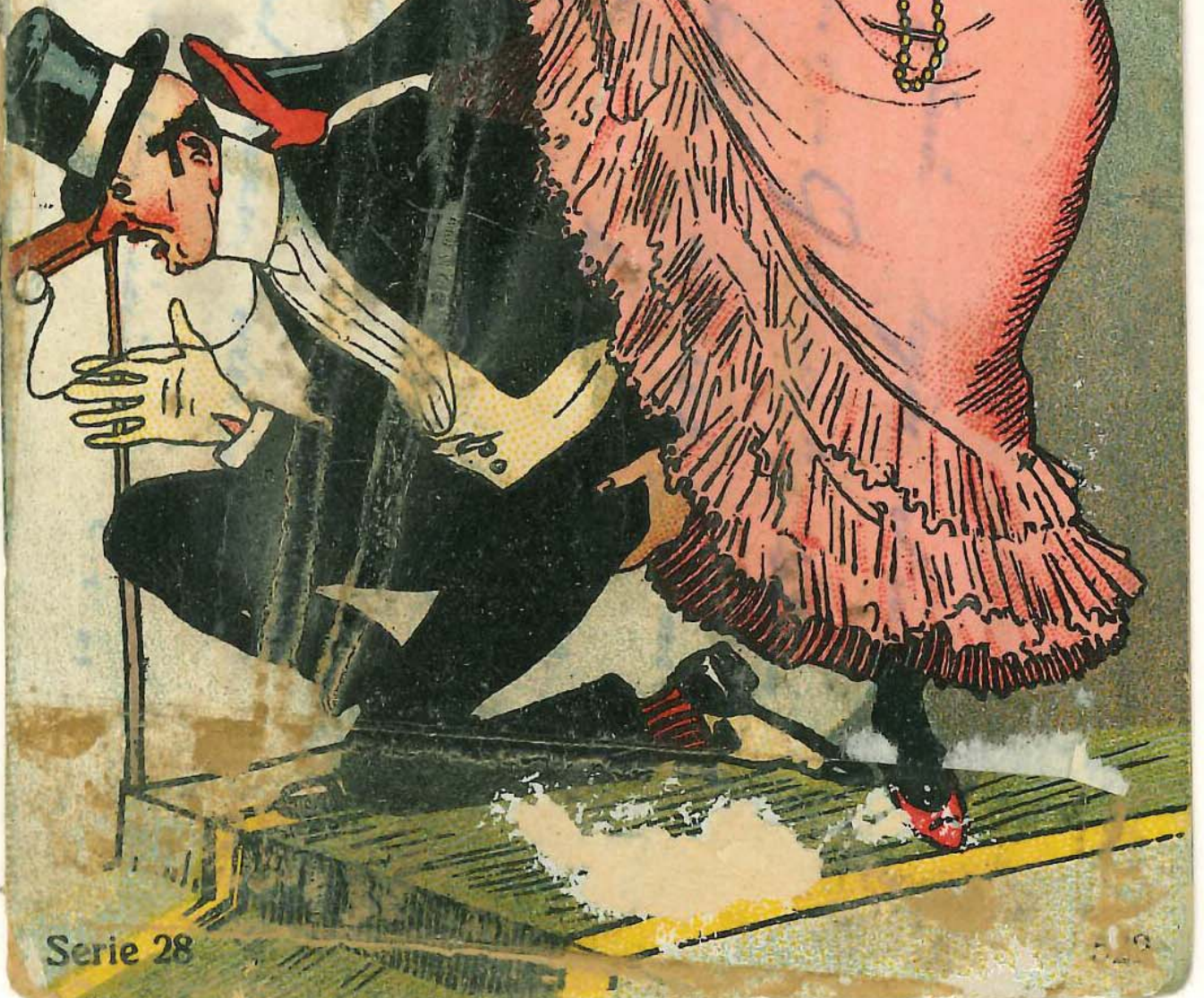
Bahariye Halkevi Karşısı Gülsokakı

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
NORTB-133-1

Kadıköy
Şehir

آدابینه های قوقوز! آدابینه های قوقوز!
آدابینه های قوقوز! آدابینه های قوقوز!
آدابینه های قوقوز! آدابینه های قوقوز!
آدابینه های قوقوز! آدابینه های قوقوز!
آدابینه های قوقوز! آدابینه های قوقوز!

TDVISAM
Kütüphanesi Arşivi
NORTB-133-2a

Postcard. Postkarte. Carte postale.

Handwritten text in Arabic script, consisting of approximately 12 lines of dense, cursive writing.

بانه دو قنور با زا پونجی
مقدرای با زیورم

کوزیچ او قودقه زهله کلک با جواب
استم . یا لکن زا پونجی سزیم
قدرا با زه به فکله ده جوابی به تا کی

اوله ره کوند رگزی رجا ایه رم

TDV İSAM

Kütüphanesi Arşivi

No RTB-133-26 IN GERMANY.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-133-3a

14. Mayıs 1945
Valde Boş Sanatçı

Çok sevgili ve muhterem üstadım,

Rıza Tevfik Beyefendi,

Değerli mektubunuzun rahurunda a-
tıya iz ve eser üzerimde dururken, dün ki pazar
günü, ancak ziyarete geldi. Elimde bir nur
ve ziya gibi, lâbirantlarda hama hislayıştı
gösteren mektubunuzun omula da bir bere
daha okuduk. O da çok sevindi.

Okunken gözlerimden gelen yaşlar, ancak
mum zâteâkıya duyduğum his ve mu-
habbetin delili idi.. Bu dostluğa gıpta
ettim..

Hayatın eşitli tessürleri içinde yaşa-
manın en koyu istirabını çekenler baktı-
rılar olur.. Ben bunu kabul ediyorum..

Çünkü üzüntüsüz geçen günlerin elemi
emele dayanıyor. Zuel ile elemün mânası
birleşiyor.

Enderunü Vâsif :

" Kim olur zor ile maksuduna rehya bu zafer,
Gedir ellette zuhura ne ise hükmü kaaber,
Hakka terfij et ne elen çek ne keder..
Kil söziñ öریف isen, qisû kabule güher,
Mihmeti zerk etmededir âbende hüner.."
diyor. Bütün mesele bu hüneri göster-
mekte..

Halit Ziya Bey. ef. nın ö lümünün 33cü
günü, Yedigözüde yapılan ihtifalste, Anca
Halkevinde sijnle bulusmuş. Bana amlar

H. Ziya Bey, Misesevrez mektehinde
çıkıp da Mesalibi ecneliye Kalemine
devanı ettiği zaman, onu görünür görmek
istemesen anca Saadık Bey, Osmanlı
Bankasında "Bankacı" yapmak istemis.
H. Ziya bey bankaya devanı ediyor,
fakat bankacı kahmıyor. Well gibi
nafiz şahsiyetler ovdaki zekâ ve dirâ-
yeti takdirle Reziye alıyorlar.

İstanbula götürürlerken arkadaş-
larından bazıları itiraz ediyor.
Ancam da bu parti devanı..

Merhum H. Tija beyin cevabı şu:

"Zmir, bir insanın hayatını kazanmak için, sakıya benzeyen.. Madem ki memur oluyorum, Hükümet merkezinde olayım; gerisi bir tarlaya dikilmiş olur, istediğin tarafa kök- budak salarım.. Taksimin dar çerçevesinde mahzur falıma!" diyor..

Ancam da diyor ki: Benim kendisi yapmamıştır. Başkaları da hatırlanmaz. Hatta bu maksatla Ancam, İstanbul'a, babası Hacı Ali ef. teşvik etmiş. H. Tija Beyin, Hafız Adem paşanın selâmı üzerine imiş, mercan Caddesinde Hacı Ali ef. ün. Halice dekkânda H. Tija B. öm. hımsız etmiş. Memnune Hanımın kardeşi Mehdi Bey ona kardeşlik etmiş.

Usaklıgil ailesini, bu yüzden, irfan ve fidadan itibarıyla büyük varislerinden hissedar olmuş. Bunun için, Sizin sözlerinizi dinlerken hep ağlamış; yaman da oturduklardan sekilmiş, size veda etmeden ayrıldığı için de üzülmüş...

Bana "yay" dedi.

Amcam, Lâmekânî Hüseyin ef. nın bir
Vecizesini bana yazdırde. Kuvvetli bir
telkin ve teskinîyet ifade eden bu yazıya
mektuluma ilâve etmeği arzu ettim. Mite
Lâmeza arz ediyorun:

[Pâk eyle gönül çeşmesini tâ durulunca,
Dil tut gözünü, gönlüne, gönlün göz olunca.
İhtâti ko, dil testisini ol çeşmeye tut, dur;
Ol âbe sefa kahş ile bu testi olunca..

Çün Hak seni Derban derhanesi Ali,
Dut kapıda gayri koma, tâ onu buber..
Sen çık aradan, hanesini sahibine ver.

Bişer getir âhâk, ..

Evel komatın sonra ertarmak güç olurgüç..
Şeytan çetisi haneî kılbe konutunca
Çektim bu cihan içre, nice mihnetü zahmet,
Ol pîri Hüda müşidi kâmilî butunca
Ey Sâci mekânım! Seni ben çok aradım çok..
Sinem de mukîm olduğumu Tâ duyulunca..]

Saffet ve Samimiyet ile elleriniyibus
öper. Vâd ettiğini mektulun heyecan ve
Sâdece suylekle hak ledigini bildirme
iznini rica ederim ef.

25 Nisan 1945
Valdebeğ Sanatoryumu

Çok muhterem Üstodur,

Kıymetli mektubunuza aldım.
Soyet bir kâtra defteri tutmuş olsaydım,
bana seslendiğiniz bu günü hayatımın
en mes'ut günlerinden biri, yıllarınıza
okuduğum hakikata da ömrümün
en tatlı anı olarak kaydedecektim.

Rahatlığınızı beni çok üzdi. Bütün
yük geçmiş olsun..

Cevabınıza sencez bir heyecanla bekli-
yordum, gelmedikçe çok üzülüyordum. Fakat
sizdeki dünyalar benim oldu. Hele
buyurdüğünüz ve hile sevgilerinizi
sizden kazanmış olmak benim için
büyük bir bahtiyarlıktır.

Bu sevgiye lâyık olmaya çalışacağım ..

Kısa yazmaya mecbur olduğum için affınıza istihkam ederim .. iki gündür auzun, ateşlerimi yükseltti ..

Misraade ederseniz uyum uyum yapmak isterim. Mesguliyetleriniz arasında benim için ayrıcağınız kuvvetli dahi kalarınıza nasil teşekkül edeceğinizi bilemiyorum.

Vaad ettiğiniz mektulün büyüktür bu merak ve heyecanla bekliyorum.

Hammüseyyemim ve sizin ellerinize öper, hürmetlerimin kalubü vürüca ederim.

Melike Balkas

TDV İSAM

Kütüphanesi Arşivi

No RTB.133-6^a

1. 4. 1945

Valdehoş

Sanatörüm

Tayın Doktor

Bay Rıza Tuvfik,

Yüce varlığına bu satırları yazarak
sunmak için içinde bir sız hisse diyorum.

"Acaba Doktora bu mektubuma
uyacak mıyim?.." diye..

Buğün Pazartesi Bayanım H. f. z. Nallıca
öğle, ziyaret günü olduğuna için, geldi.

Her şeyden habsettik.. Siz bir derya her
bir katre... Fakat, deryalar katelerden
meydana gelir; daula daula göl olur.

Ancağın okuduğın nefesten:

"Cebimiy her anıma zengin görülmüy,
Kendimiy yetrengiz, rengin görülmüy.."

Belki sizin hatırunuzda yoktur. An-
candan duyduğumu size yazıyorum.
Dehşetli cezai benim sızışın,
Kordon boya dar gelir, azizim.
İzmir de bili ne dilginim.
Olsun fare zeynepin kafidi
Yoktur gene kurtuluş ümidi.
Ey sairî kem sure İzmir,
Sairliği sanma çulhalıktır,
Beşmele Çalınma kim, yazıktır!.

gibi söz kurtuldu lügine kade
dökül mis gelmiş, patâline de arge-
diyorum. Nâzî Hanım teyzemin hür-
metle ellerinden öperim.

Son gün saygılarını sundum.
İllerinizden öperim istadım.

Valokhağ Maarif

Sarıyer yuvarda Melih Balkan

II

Faradur şu coşkunu euzün gönlüme,
Bir katre içinde ki umman lize...

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-133-4

x
xx

Denize hakmak isterim. Sulamı meci
aynasında kendimi görmek isterim. İşte
bu istek ve dilekle sizin aynanızda
kendimi gördükten okadlar çok ala-
cağım ki.. Halit Liya'nın kabri
başında irad etliğimiz hitabemizin
mümkünse hama ashu göndermemizi
büyükliğimizden yalvarırım.

Halit Liya mefi, müstet Ceyanlar
içinde çarpılarak lize yevelik yaratan
dehâ derecesinde bir varlığımda. Bu
tule söz söylerim hebu de! Dünya bu!
channiyeti yok. Beyanca diyor ki:

"Halit Liya (Şejinet) gayetinde
muallim Halit diye Naeife cevap-
lar yazardı. Naei de, Muallim Naei
diye ona bir mukabelede bulurdu.

Çok Muhterem Beyamcacığım.

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 876-133-8

Pek kıymetli mektubunuzu aldım. Okurken bir gazal yaprağı gibi titredim.. Anlaşılmaz satırlar göndere bildiğim için beni affedin..

Gerek yazıpta gönderemediklerim gerekse gönderdiğim mektuplarından yazılarım çok samimi olduğu için öncek yazıldıkları anın haleti ruhiyesini ifade ediyordu.

Bin bir arzu ile kasnayan civa gibi bir insanı her türlü hareketi hatta fazla düşünmeyi bile yasak ederek aylarca sırtüstü yatmaya mecbur ederlerse nasıl taşmaz. equilibre 'rasını bozmaz?..

Ben de isyankâr oluyorum. Bunun için allahla buluşmalarında yüzüm keradır.. Eğer kullanılmıyacaksak allah zekâyı, yaratıcılığı, arzularını niçin içimize koydu ? Mademki koydu niçin fırsat vermiyor? Elîai kelimesi bağliyor?

Beni hasta eden fikirlerimdir; Yoksa hasta olduğum için kötümser düşünüyör değilim. Uzun yazılarımla sıkıntı vermezsem izin verinde baştan yazayım.

Müvazenemin bozulması son yıllarda başladı. Hişeyi bitirinceye kadar gayet iyi idim. 18 yaşın verdiği masum inanışlarım vardı. insanım bitündü.. Kendimi, dünyayı, aşkı, hayatı, memnati allaha dayandırıyordum. Hayat ancak iki şeyle delirdi " ya bir şeye aşk , veya bir çok istekler.. Bunlar insanı tatmin etmeyince isteyen ve aşık olan varlığa yani kendi aşkımaza veya onu bize vere bilene " ALLAH " a aşık oluruz diyordum" Tabii o zaman ilk iki merheleyi atlayıp ilâhî aşkı auydum. şimdi böyle düşünüyör ve hüküm veriyorum.

Her şeyi öğrenmeye gaye edindiğim bu yıllar hayat pembe ışıklarla bana pek zevkli geliyorau. Öğrendiğim her yeni şey beni sonsuz derecede sevindiriyordu. Hayatı ancak kitap sayfalarındaki ölü satırlardan tanımaştım. Hatta o kadar ki , bir romanda ıstırap ruhun gidesidir deniliyordu, bu gideden ben de istiyor, ah !. ıstırap çeksem diyordum. Büyük bir istekle üniversitede felsefe şube-

ediliyor.

A K B A' nın geçen sene yayınladığı bu eseri belkide okumuşsunuzdur diye mektubunda kısaca bahsetmiştim.

Müellif, kısır topraktan ekmeçlerini tırnaklarla söküp alan bu insanların kahramanca mücadelesini duyarak, ıztıraçlarını yaşayarak bambaşka bir tarz ve üslupla anlatmış ... Cehaletlerinden istifade edilerek aldatılan köylülerin acıklı hayatı .. Masum inenişlerinin mükâfatı olarak ceza, vergi, gene ceza ; .. görmeleri ... Şehirlinin hor gördüğü köylü kendine göre tefelsüf eder.. Meselâ kitabın belli başlı bir şahsiyeti olan Berardo Viola : " Şehirlilerle münakaşa edilmez! " diyor . ve izah ediyor " Kenunu şehirliler yapar, hepsi şehirli olan Hâkimleronu tatbik eder, Yine hepsi şehirli olan avukatlar izheder. Böyle olunca bir köylü hakkını nasıl elde edebilir. Patronla müzakereye kalkışan işçiler boşuna vakit gaybederler. Gündelik buna ramen azalır. Bir patronu ikna edebilecek şey yer yüzünde yoktur.. ve seire "

" Köylü düşünen bir eşektir Bunun için de bizim vaziyetimiz sahihi eşeklerden yüz defa daha berbattır. O eşek , 90 - 100 kilo taşır. daha fazla taşımaz.. Her gün belki bir mikdar ot ister. Köylünün ikna edilmesi mümkündür. Onu lafla kandırıp vücudunun tekatından fazla çalıştırmak mümkündür. köyüye sağlık orucu tutturula bilir. Efendileri için can vermeye sevkedile bilirler, öbür dünyada bir cehennem olduğuna inandırıla bilir. Eşeğe ise bir adım ettiremezsiniz.. "

Kitaptan kısaltarak aldığım bu satırlar köylünün kendi gözile kendisini nasıl görüp tanıdığını anlatıyor. Nihayet yeni rejimin şerbayları köylüye hizmet eder görünerek ellerinden topraklarını, sularını, kıyılarını alıyor aldatıyor. Tanınmayan büyük bir adam gizli gayretleriyle vaziyetlerini köylülerin gözü önüne serince, sabrı tükenen zavallılar isyan ediyor. " Ne yapalım " isminde bir gazete çıkarıyorlar, kara gömleklileri işi anlayınca Fontemayaya asker gönderip zaten yüz heneli fakir köyü yarım günde yakıp yakıyorlar, kimse kutulamiyor"

Ben anlatamadım. Hulâsa etmek kabil değil gibi... Hemde pek uzun yazdığım için beni affediniz .

sine başladım . Artık iş değişmişti . Günden güne allaha olan o sonsuz aşkın hızını eseltiyordu. Arkadaşlarımla konuşmalarımızda gittikçe daha çok (tabiat) diyorduk. Sattlerce dinlediğim felsefe tarihi derslerinde bir çok yeni nazariyeler kayıyor hale o eski inanımla kâh inanıyor, kâh (ilk sebep) olan allahın varlığının, yokluğunu isbatlarına bigâne kalıyordum.

İmanım, ister istemez sarsılıyordu. Bir iki sene evveline kadar onun varlığına isbatsız inanıyordum. Düşündüğüm bu vaziyetten dolayı kendimi affedilmez buluyordum. Dini terbiyem kuvvetli idi, küçüktenberi başladığım namazlarımı kılıp, oruç tutuyor hemd ve dua etmekte devam ediyordum. Koskoca 18 seneden pişekle kesilmiş gibi kolayca ayrılmıyordum. Asıl hayatla, hakiktle karşılaşmıştım. Bu arada babamı gaybetmiş , anneme arkadaş, iki erkek kardeşime kâbe olmak vazifelerini vermiştim,.. Pembe ışıklar kararmıştı. Artık sefaletin edebiyetini yapamazdım. (Kendim) yok olmuştum. Hatta yalnız Türkiyedeki değil, bütün dünya insanlarına düşünüyör, acılarına paylaşıyor, uykularını horlamıyordum. Yalnız kalınca isbatlar, kitaplar tesir ediyor, iki ayri düşünce ile bunılayordum. Telifi imkânsız bu düşüncelerden kurtulmak için çerçevemi kırarak lazımdı. Bunu da yapamıyor bütün hincımı zavallı vücudumdan alıyordum. Çalışıyor, dişiniyor, çabalıyordum. Bu suretle hiç bir şey yapmaya vakit olmadı. İçindeki enerji büyük işler yapmak isteği gittikçe beni sarıyordu. Yolsuzlukları görmemek için kör olmak lazımdı! Çalışmaya başlayınca haksızlıkları yakından tanıdım. Origine, gene allahı Kendimi dünyeleri fetecek kadar kuvvetli zannederken, bir hiç olduğumu anlayınca başım dönüyordu. Usulî kaideleri hiçe saydığım, netice itibarile yadırgadığım için eski vaziyetime dönemiyordum. İçindeki bu mücadeleleri satırlara, sayfalara döke bilseydim,.. Yehut notalarla ifade edebilseydim.. veya bir tabloda çarpışan kuvvetleri tasvir etseydim..

Profösörden tezimi aldım. Wilyam James'in " La Voloute de se Croire" isimindeki eserinin fransızca metninden tezimi hazırlıyıcaktım. Fakat şem bu esnada hastalığım meydana çıktı ve nihayet işte beğendiğim o kitap ! Fontamers , cenubi italyada fakir bir köyün ismi . Kitapta : " Fakir köylülerin soyguncu memurlar ve halkçılığı hedef tutmayan bir rejimle mücadelesi, tüyler ürperten bir realizme tasvir

Hazinden mektup alıyorum. " Amcabeyi çok özledik gelmiyor" di-
yordu. Sebri baba yigiti iki hafta görünmediği, mektup ta yazmadığı
için merak etmişim. Demekki işi varmış . Kıymetli emsacığım, dek-
tilo ettirmek için size verdiğim süde " kargacık burgacık" buyur-
duğunuz o yazılar beni mahcup bıraktı . Benim kabahetim var mı?
Askerler becerememiş o kaer tenbih etmişim. Nasıl üzülüyorum bi-
lemezsiniz.

Birinci sualinize gelince, Bu gün tarih ve numarayı öğrenip
yazacağım.

Mektubuma müessesenizi rica ederek son vereceğim. Beni pek çok sev-
sevindirdiniz. Çok teşekkür ederim.

Teşrifinizden ben ve arkadaşlarım çok sevineceğiz.

Allahtan sıhhat ve iyilikler diler, hürmetle ellerinizden öpe-
rim.

Kızınız
Melihâ Belken

H. Müdüriyetten raporunun tarih ve numarasını sordum. Universi-
te iki aylık taksitimi yatırmayı kabul ettiğini bildirmiş... Artık
tekip ettirmesin demişler. Çok sevindim.

Muhterem emsacığım, Gösterdiğiniz yakınlıktan dolayı ne kadar
sevindim bilmezsiniz bilseniz.

Allahtan sizi sevindirsin. Hürmetler efendim.

M . B.

Sevgili kızım Meliha Balkan ;

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
NORTB-133-12

22.3. 945 tarihli mektubunuzu aldım. Bugün size gelmek çok istiyordum ; fakat hava fena olduğundan gelemedim. Rahatsızlığımı da bildirmiştim. Bir miğde sancısı .. lâkin doktorların kını kan- ser , kını üser demelerine karşı beş gün süren acı sancular çektim. Karaborsan , akborsadan il'âğ bulamadım. Allaha teveccüh ettim; ona bağlandığım için (ya emanetini al , ya ıztırabıma son ver) dedim. Bu duadan tam dokuz dakika sonra sancularım kesildi kızım . İnsan , mânen yükselmek ve Allahın dergâhına bağlanmakta sağ duygu ile iyi bir kanaat besler ; islâmî maksatlarla hareket ederse dünyada ve âhirette muradına kavuşur kızım ; bu lâhutî bağlantıdan ayrıldıktan sonra ise ;.. dalâlete düşer , bocalar durur ... Fertler böyle oldu- ğu gibi , devletler de böyle sarsıntılar geçirirler . Toplulukla ya- şayanlar maddî ve manevî varlıklarını bu ilâhî kanaatle ayarlamalı- dırlar. Maddiyân ve tabiiyân diye ortalıkta düzen tutanlar , son beş sene devam eden âfetin içinde yuvarlanıp kalıyorlar.... bu mîta- lealardan maksadım , mektubunuzda belirttiğiniz dilek ve istekleri- niz üzerinde durmaktan neş'et etmiştir. Kızım!... sana bu mektubum- la bazı dedikodular yaratmak istiyorum... üzüntüler ,.. sakantılar insanlar içindir . Yemek , tuzsuz yenmez ... hayatın varlığında in- sanların rast gelecekleri ıztırapları tahlil eden Fikret merhum der ki :

Hayatı hance teessürdür eyliyen isbât..

Teayyün eyliyemez nevâ içinde rengi hayât, ..

Yeryüzünde ıztırabın , ne başlangıcı vardır , ve ne de , sonu... Acı ;.. karanlık bir yerden , yaşadığımız toprağın içine düşmüştür... Ve , bu toprağın içindeki bir mağaradan siyah bir ses dünyada yaşayan- ların hopsine :

- Yaşadıkça içiniz acısın !.. Öldükten sonra da , ben size ya- pacağımı bilirim, dedi... ^{Sanki} ~~Sanki~~ "bu etle kemik ve kanla varolmak , ve sonra da yemeğe içmeğe , uyumağa muhtaç olmak , daha sonra da bu çirkin ve kötü âlemin ötesinde güzel ve doğru bir âlem una una düşün- mek , soluk almak ; acı duyarak yerde sürünmek değil de nedir ?..

Bu ıstırap bütün canlılar için böyle olmakla beraber ,insanlar için daha derin ve koyudur ; halbuki , insan duyarak düşünerek yaşıyor . Bu duygu , düşünüş unsurları yok mu ? İşte , bütün büyüklüğümüzün , mahlukatin egrefi oluşumuzun tantanalı , azametli varlığı ; bu düşünmek kaynağının eseridir . Daha derin düşünülürse , küçüklüğümüz de bu müessirin tabii bir neticesidir .

İnsanlar , duyup düşündüğü zaman bazen Tanrı , ekseriyâ da hayvandan aşağı bir nesne oluyor; fakat , hiç bir vakit yalnız hayvan olarak da kalmıyor . Şayet kalsaydı , ruhunun komik ve trajik sancuları derhal dinerdi. Dinmediği de iyi .. çok iyi ... pek iyi... Eğer , dinseydi , yalnızlıktan kaldırarak olan ebediyeti kim teselli edecekti?.. Beni , düşünerek anlamaya çalışanlar yanılırlar . Beni , duyarak öğrenmek lâzım. Çünkü hoş ve güzel gibi şeyleri öğreniriz . İğrencin de özünü ancak bu yolda öğrenmek lâzım. Hayatı , hadiseler nasıl tayin ettilerse ; ruh da hadiseleri böylece ta'rif etmiştir. Bu takdirde karşılaştığımız hadiseler elbette daha iyidir , veya kötüdür ..

İnsan , esas itibariyle karışık hadisedir : bu iğrenç hadisenin en mi'de balandırıcısı küçük mustarıpler dir. Bu küçük zavallılar ; bildirdiğin şeyleri düşünürlerken , gündelik duygu ve düşüncelerin pençesinde bir köle gibi kıvranıp dururlar ... ağza alınmayacak küfürler savururlar... kıskançlık gösterirler .. Kadın , evli ise , kocasına düşündükten ;(acaba kime sel'am verdi ? Benim üstüne başka gül mü kokluyor) der . Sevine sevine , seve seve nişanlandığı erkeği kıskanır . İğrenç jestler gösterir , korkunç sözler söyler ... bırakalım bu göböre gebe re yaşıyanlara ... kendi cehennemlerinde kıvranıp dursunlar ... Biz , doğmadan evvel mustarıptık; öldükten sonra da yine mustarıp olacağız ; bizim ıstıraplarımızı ruhlarmız taşıyor . Ruh yoksa biz de yoğun ,varsa biz de varız. İstıraplarımız işte böyledir . Kızam ! Hayatın sefiyet felsefesini tatbik , temsil , ve , tahlil eden birisi ; insanlara sükût tavsiye ediyor :

- (Söyleme !..)diyor . Hani bir şarkı vardır :

Söylenen dardımı ,hemderdim olan şha bile
Belki şu sinedeki nâlei cângâha bile
Kendi , bîşüphe bilir râza derdına yoksa
Ehli dil , söylemez dardını Allah'a bile...

Bu garibinin hülâsa ettiği mânâyı ele alıyor , fantezi yapıyor ve diyor ki : (Yaşamak , insan gibi yaşamak için , yıllarca didin . Sevdiğin insanlar , kızdığın insanlar olsun . Usanmadan didin . Onlardan olduğun için onları sev . Umuttuğum olmadıkları için onlara kız ve bir gün , bak . Kinseye bir şey söylemeden dağlara çık , menba'larında beyaz köpüklü suların kaynaştığı yeşil yosunlu derelerin şırıltılarıyla ağıtığını , ve rüzgârın içimizdeki rüzgârın ahengi ile estüğünü düşünerek yığca dağlara kaç . Senin çocuk gibi tertemiz içini temizleyen derdini söylemek için yüksöke bir kayanın üstüne çık , otur . Strafına iyice bak , göze ... Sen bu acı ve ıstırapları , dertleri söylemek için iyice kendini topla . Yakınlarında , uzaklarda seni dinlemek üzere pusu kurulmuş olduğuna dikkat et . Bundan emin olduktan sonra , konuşmağa , boşluğa doğru konuşmağa başla ; konuş ... İstersen gözyaşlarıyla konuş . İstersen hareketleriyle ... Dilersen , kıralmış gönül ihtiyaçlarıyla ... bakan fersiz gözleriyle . İstersen , sağlarıyla konuş ; fakat , hiç bir vakit dilinle konuşma !.. Dil gergisi ; en iyi söyleyen bir âlet olduğu halde , gerçek vicdanı öldüren morhemetsiz bir zehirdir . Geceleyin ısıldayan sayısız kâğıtları altında murlanan kâhat bile , dilsiz bir dille konuşur . Fakat bir şey söylemez . Tanrı Teâlâ ve tekâdes hazretleri , kendisini kâşınıp taklid etmek isteyen bu nemrdâ insanı , ta'zib için yaranın irini olan lügatın yaratılmasına vesile oldu . Biz , içimizde ağıtığımız bu yaranın sancularını çoğaltmak için bu irini , tedavinederken öldüren/masevî ve gaytâzî bir oksir gibi kanaksaya kanaksaya $\frac{1}{2}$ kullanıyoruz . Acımızdan , ıstırapımızdan üzüyoruz da , zehirli tadından vaz geçemiyoruz . Ve cahemene benzeyen bu serinlikle kimsesiz iklimlerde herkesten bir daula olan kendimizle haşır neşir olmağa can atıyoruz . Bu hanleler ruhan hanleleridir . Günahların sevabını aradığı bir hüç'ün âmidir . Bu , etten ve kemikten ve kandan yapılmış hey'etimizle yürüyen ve soluk alan bir ayıb gibi loş ormanlarda ruhanımızla başbaşa kaldığımız vakitlerde ; konuştuğumuz şey , dil değildir . Basan bu çok mahrem lâhzalarımızda yüreğimizde bizimle , lügatla anlaşmak ister ; fakat içimizde sıkıran bir utamak ve korku sayyale-si kalbimizin dilini tutar ve bize yalvarırcasına :

(Sakin söyleme!) der . (Hiç bir şey söyleme !) (Ne iyi , ne kötü söyle !) der . Biz onları zaten biliyoruz , kabul ediyoruz ve dinliyoruz .

Söyleyip de derdimize derd mi katalım ? Korktuğum dağdan geçire inince,
kayalara bir şey söylemediğin gibi , insanlara da bir şey söyleme !
Zarar yok , bu bilinen sırrını kimse bilmesin ... ruhla bilesin ; sözle
bilmesin « Söylenmemiş günahlar , iphamın kulleri ürtülünce , muazzam
birer fanilettir . Söylenmiş suçlar vizuham ışığında aydınlanınca , birer
mistekreh rezilet olur . » işte yavrım , kızım ; bu âlem böyledir ..
Faziletle rezilet arasında , bir , söylenmiş ve söylenmemiş olmak gibi
lügata ait bir ses farkı vardır. Bu sağır ve duymayan ses , bizi her
yerde , her gün sever gibi görünüp merhametsizce , garazla takip e-
der; bizi bilsütün düşündürmek ve rezil etmek için (Söyle !) diyecektir.
Sakın söyleme ! İnsanadegil, Tanrıya bile bir şey söyleme ! Kâinat , sa-
na sırrını açsa , sen yine söyleme . Gansız bir heykel gibi dur ! Gele-
ne geçene bak , yaşa , acı duy , ıstırap çek ; sevin , neç'elgi , fakat,
sakın kimseye bir şey söyleme ! Sen herkesten evvel bir hiç dahî olsan ,
yine söyleme ! Patronunun söyle diye EPIKTET gibi : Ayağın kırılrsa ,
yine kimseye bir şey söyleme ! (Söz gümüş , sükût altın)ama ben sükût
ediyorum. Kalemim söylüyor. Bu da kalbimin tercümanıdır.

Gönül nasıl verilir o â diloitâna anlatmam
Gönül nasıl alınır , ben o câna anlatmam
Beyanı hale cür'et için , yâre tercüman lâzım
Belâya bak ki , Şu ben tercümana anlatmam ...

Mektubumuzdaki (Fantomara) kitabını arayıp bulacağım . Fakat si-
nin tez olarak mevzu Wilyam Ceytis'in (La volonté de créature) ese-
rini de ele alıp yola girme niyetinde bulunduğumuza bildiriyorsunuz .
Bütün kanaatlere ,... iyiliğe ulaştıran , sevgi yaratan varlığa kavuş-
turam bütün kanaatlere hizmet göstermek , sağ duygunun en iyi iz ve
eseridir . Madde ve kuvvetle manevî feyzin faziletini ayart edecek mo-
ral telifkilorine göre , üzerinde durulacak mevzuu emlendirmek lâzım
geliyorsa , Paris Üniversitesi Felsefe Profesörü (Abel Ray)ın (La
Philosophie moderne) diye ad koyduğu asrı hazır felsefe kitabını tet-
kik etmek lâzım . Son günlerin yarattığı çarpışmalar sırasında ,in-
sanlar için düzen tımak ve varlığını korumak emeli ile makinelere ehem-
niyet vermek lâzım geldiğini ifade ediyor. Bu adama göre ; insan hisle-
rini bile motörize etmelidir . Dinamik kanaatlerle nokesna değil , tane-

tamama gitmelidir . içinde bu dakikada beşer kütlelerinin karma karışık kanaatlerle birbirine akurane saldırımları ; hep bu ysalış telâkkilerden neşet ediyor . Biliyorsanız ki ; bir zamanlar Avrupayı kasıp kavuran din harpleri vardı . Yıllarca devam etti . Gün geldi ; bu çarpışmaların sonu sulha dayandı ; muahedeye bağlandı . Buna (Westefalya) barışı derler . Dünya ile din arasındaki farkı kaldırdılar : (Katolik - Protestan) gibi . Bunlar , hağlılar muharebesini hazırlayarak şarkteki kanaatlara hücum ettiler . (Züğürt Gotya'lar , Arslan yürekli Rişar'lar kapit-ülün kazlarına uyarak yola çıktılar) harap oldular ... Bunlar hep uhrevi kanaatler i - çindi . Şimdiki çarpışmalar ise , yine din harbidir ; fakat dünya dini , rejim kavgası ; (Nazistlik - Faşistlik) ve saire gibi ... O zümrelerin kitle halinde inandıkları kanaatın tatbiki için , Hegemonya kurmak üzere kan dökmeği , ortalığı yakıp yıkmak , nefret ve istikrak ve istekle meydana getirmekten bir dakika geri durmıyorlar ... Bu rejimlerin çarpışması ise , dünya nizamını kurmak ve temelini atmak için bu çarpışmalar devam ediyor . Hak ve fazilet çağneniyor . Kimi kapitalistlere hücum ediyor , ekserisi zayıfların haklarını koruma için kalkıyor ; zulme hücum ediyor , bir herosmerçtir gidiyor ... civtasında oynayan bu dünya Westefalya barışı gibi umumî ve şamil bir sulha kavuşmak için inad ve ısrarlarından bir az fedakârlık bile , edemiyorlar . (Fantomara) eserini alıp okuyacağım , İtalyada kırsal toprakları tarakları ile kazarak gıdalarını arayanlar , bir köle gibi kullanan kapitalistleri arayıp bulmağa çalışıyorlar , doğrudan doğruya kapitalistliğe gitmiyorlar mı ? ... Bir şairimiz :

Üssü nizâi şlem , böyle edilmiş bina

Ben yiyeyim sen yene , ben eyiyim sen fena ...

der . Bu fikir insanlarda hâkim oldukça , mücadeleye koşmak pek tabiidir .

Bugünkü yıkıntılar , sarsıntılar bu boğuşmanın eseridir . Kanlı saldırımların sonu , Sanfransisko toplanmasında iyice düzenlenirse ; insanlar epey sürecek bir saadete kavuşur .

Bence BU REFAHIN ESASINI SENİN , ON SEKİZ YASINA KADAR TABİ OLAN DÜĞÜN KANAATLERİN İLÂHİ VE KUDSİ VARLIKLARI TEMİN EDEN . Lenin , Stalin, Hitler , Musolini gibi insanların yarattıkları rejimler dünyayı işte böyle alt üst eder . FAHRİ KÂİNATIN KİYAMETE KADAR SÜRECEK OLAN İLÂHİ AHKÂMI DÜZENLİĞİ MEYDANA GETİRECEK .

lütfeñ çeviriniz .

